

Света Варвара

4 декември

Именници: Варвара, Варя, Варадин, Варда, Варварка

Света Варвара е християнска великомъченица, родена в края на III век и починала през 305 или 306 г. Паметта ѝ се почита както от православната, така и от католическата църква.

Света Варвара е родена в семейството на аристократ-езичник от Илиопол (Мала Азия). Според народните предания, Св. Варвара е родена в Разложко (Югозападна България) – там, на мястото, където е убита, бликнала топла вода. Всяка година, на деня на светицата, при топлия извор се събира множество народ, защото се вярва, че водата е лековита и помага за всякакви болести.

Св. Варвара се отличавала с особена и впечатляваща красота. Баща ѝ я затворил в кула – далеч от похотливи очи. През времето, когато била затворена, Варвара изучава външния свят от прозореца и има много време да размишлява за Бога. Когато баща ѝ разрешил да излиза, за да си намери жених и да се омъжи, Варвара се запознала с християни и приела светото кръщение. Скоро момичето трябвало да отстоява избора си пред управителя на града, след като баща ѝ се отрекъл от нея, заради християнските ѝ убеждения. След като били изчерпани всички средства за убеждаването ѝ да се върне към почитанието на езическите богове, останал изборът на живот и смърт, пред който момичето трябвало да се изправи.

На заплахите на управителя тя отговорила: „Славя моя Бог и съм готова да стана жертва за Неговото име...!“ Когато бащата научил, че дъщеря му е станала християнка, той наредил да я бичуват и получил съгласието на управителя на града Мартиан да я осъди на смърт. По нареждане на бащата, Варвара била обезглавена. Смъртната присъда била изпълнена зад стените на града. Поверие то разказва, че Божието възмездие настигнало бащата на Варвара и управителя на града – те двамата били поразени от мълния. Над гроба ѝ бил построен храм, където вярващите намирали изцеление на своите недъзи. През VI век мощите на Св. Варвара са пренесени в Константинопол.

У нас, малка кост от мощите на великомъченицата се намира в софийската църква „Свето Преображение“, кв. Лозенец.

За българския народ Св. Варвара е покровителка на шарката и всички болести, свързани с обриви; на плодородието и на домашните птици. В нашия фолклор, за обичаите, съпътстващи празниците на Света Варвара, Свети Сава (5 декември) и Свети Никола (6 декември), има пословица: „Варвара вари, Сава пече, Никола гости посреща“.

В Добруджа, вечерта срещу празника на Св. Варвара, приготвят трапеза за „баба Шарка“, на която поставят паничка с мед, медена питка, съд

с вода и пешкир. В Западна България на този ден деца палат огън на кръстопът, на който варят леща и изяждат по няколко зрънца. След това прескачат по три пъти огъня и вземат по една главня от него. Лещата и главнята се пазят като лекарство против дребна шарка. Друг обичай е да се вари боб и да се слагат по няколко зърна на коляното на детето и то да ги изяде без ръце.

Някъде, три, пет или седем деца отиват на бунището, като носят на гърба си дърва и боб. Там те го варят и го оставят „за баба Шарка“. За здраве и за омилостивяване на болестите, жените месят пресни погачи, приготвят и обредно вариво и го раздават. Сред тракийското население вечерта срещу Св. Варвара се нарежда първата кадена вечеря – „кадилка“. Стопанките изпичат обреден хляб, варят жито, като в него пускат зърна леща, грах и боб. Върху хляба се пали дълга, завита на кълбо „варварска свещ“. Тази свещ е магическа и се пази през цялата година. Ако през пролетта и лятото надвиснат градоносни облаци, изнасят я на двора, за да отмине бурята. Свещта се пали и при тежко раждане на добитъка.

Двадесет дни преди Коледа, в средата на коледните пости, по къщите тръгват „варварки“ – млади девойки, които наричат за любов, щастие и берекет. Всеки стопанин ги чака с радост, даряват ги с хранителни продукти, а празникът на Св. Варвара наричат Женска Коледа.

Този ден има и гадателна насоченост в обичаите – по седемките се извършвали гадания коя девойка за кой момък ще се омъжи. На 4 декември се правят и магии за домашните птици – да не се разпръскват из двора и да не се изгубят. За целта се нареждат варени зърна от царевица и се ограждат с въже, а стопанката казва: „Яжте, съберете се, да не ходите по чужди дворове да се губите“. На някои места се следи и какъв ще бъде първият гост за деня – дали ще е мъж или жена, дали ще са пълни ръцете му. Ако е жена, през годината ще се мътят женски пиленца.

На празника домакинята приготвя пшеница, варива или царевица – от нея хапва всеки от семейството, за да не се „запече полето“. Раздава се и на съседите. ◆